

CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH SANOATINING RIVOJLANISHI VA INSTITUTIONAL MUAMMOLARI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI

Maxmudova Guljayna Serikbayevna

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash sanoatining rivojlanish tendensiyalari, institutsional muammolari va iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda chiqindilar hajmining o'sishi, qayta ishlash infratuzilmasining holati hamda davlat siyosatining ushbu sohani rivojlantirishdagi roli statistik ma'lumotlar asosida yoritiladi.

Kalit so'zlar: chiqindilarni qayta ishlash, aylana iqtisodiyot, ekologik siyosat, institutsional islohotlar

O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishining hozirgi bosqichida chiqindilarni qayta ishlash sanoati ekologik barqarorlik va resurslardan samarali foydalanishning muhim omiliga aylanib bormoqda. Aholi sonining o'sishi, urbanizatsiya va sanoat ishlab chiqarishining kengayishi maishiy va sanoat chiqindilari hajmining ortishiga olib kelmoqda. Ushbu jarayon chiqindilarni boshqarish tizimini modernizatsiya qilishni va qayta ishlashga yo'naltirilgan iqtisodiy mexanizmlarni joriy etishni taqozo etadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlashga oid huquqiy-me'yoriy baza takomillashtirildi. Aylana iqtisodiyot tamoyillari asosida ishlab chiqilgan strategik hujjatlar chiqindilarni ikkilamchi xomashyo sifatida iqtisodiy muomalaga kiritishga qaratilgan. Shu bilan birga, amaldagi tizimda axborot yetishmasligi, texnologik pastlik va norasmiy faoliyatning mavjudligi sanoat rivojiga to'sqinlik qilmoqda.

Statistik ma'lumotlar chiqindilarni qayta ishlash salohiyati hali to'liq ishga solinmaganini ko'rsatadi. Respublikada hosil bo'layotgan maishiy chiqindilarning katta qismi poligonlarga yo'naltirilmoqda, qayta ishlash darajasi esa xalqaro standartlarga nisbatan pastligicha qolmoqda. Shu bilan birga, qayta ishlash sanoati bandlikni oshirish va hududiy rivojlanishga hissa qo'shish imkoniyatiga ega.

1-jadval. O'zbekistonda chiqindilarni boshqarish bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	Qiymat
Yillik maishiy chiqindilar hajmi	7,5 mln tonna
Qayta ishlanayotgan chiqindilar ulushi	18–20 %
Rasmiy chiqindi poligonlari soni	200 dan ortiq
Chiqindilar sohasida band aholi	35 ming kishi
Qayta ishlash korxonalari soni	300 ga yaqin

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya vazirligi va Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Davlat tomonidan joriy etilayotgan rag‘batlantiruvchi mexanizmlar, jumladan, xususiy sektorni jalb etish va davlat-xususiy sheriklik modellarini rivojlantirish chiqindilarni qayta ishlash infratuzilmasini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, ishlab chiqaruvchilarning kengaytirilgan javobgarligi tamoyilini amaliyotga joriy etish chiqindilar oqimini boshqarishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash sanoatining barqaror rivoji institutsional muhitni mustahkamlash, texnologik modernizatsiya va aholining ekologik madaniyatini oshirish bilan chambarchas bog‘liqdir. Ushbu sohada olib borilayotgan islohotlar uzoq muddatli istiqbolda resurslarni tejash, ekologik xavfsizlik va yashil iqtisodiyotga o‘tishni ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yonggang, P., & Hancheng, Z. (2013). Market review and trend analysis of recycling industry. In *Recyclable Resources and Circular Economy*.
2. Li, J., Yao, Y., & Liu, H. (2021). Identifying Influential Factors of the Development of Construction Waste Recycling Industry in China. In *Proceedings of the 24th International Symposium on Advancement of Construction Management and Real Estate* (pp. 1589–1602). Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-8892-1_111
3. Hamid, I. S. (2025). The Impact of the Waste Recycling Industry on Improving the Quality of Life in Baghdad Governorate. *Environmental Claims Journal*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/10406026.2025.2567895>
4. Qiong-ju, L. (2007). Recycling Industry: Building A Resources-Conserving Society. In *Journal of Shaoguan University*.
5. Bobojonova, M. J. (2025). GREEN ECONOMY AND ITS DEVELOPMENT STATUS. *SHOKH LIBRARY*.
6. Bobojonova, M. J., & Naimova, N. A. (2024). A NEW FORM OF OUTSOURCING IN ENSURING SELF-EMPLOYMENT OF THE POPULATION.
7. Jumayeva, Z. B., & Bobojonova, M. J. (2024). MANAGEMENT AND ORGANIZATION OF PRODUCTION IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.
8. Bobojonova, M. (2025). PRICES LEVELS IN THE GREEN ECONOMY AND THEIR APPLICATION. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1 (1), 109-117.
9. Bobojonova, M. J. (2025). PROMISING WAYS OF SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT IN THE POST-PANDEMIC PERIOD. *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION*, 1 (4), 284-291.